

Rapport 5362

ZUIDEINDE 3B1 EN ACHTER 3C EN 3D, NIEUWKOOP

R.M. van der Zee

Zuideinde 3B1 en achter 3C en 3D, Nieuwkoop (gemeente Nieuwkoop)

Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

R.M. van der Zee

Colofon

ADC Rapport 5362

Zuideinde 3B1 en achter 3C en 3D, Nieuwkoop (gemeente Nieuwkoop)

Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

Auteur: R.M. van der Zee

In opdracht van: de heer W.J. Beijeman

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 23 augustus 2021

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: definitief

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:

I. Vossen

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten

Postbus 1513

3800 BM Amersfoort

Tel. 033-299 81 81

E-mail info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding en administratieve gegevens	7
2 Bureauonderzoek	9
2.1 Doelstelling en vraagstelling	9
2.2 Methodiek	9
2.3 Resultaten	9
2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie	14
3 Inventariserend Veldonderzoek	16
3.1 Plan van Aanpak	16
3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	17
3.3 Conclusies	18
4 Aanbeveling	20
Literatuur	21
Geraadpleegde websites	22
Lijst van afbeeldingen en tabellen	22
Bijlage 1 Boorgegevens	34

Samenvatting

In opdracht van de heer W.J. Beijeman heeft ADC ArcheoProjecten in januari en februari 2021 een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd op de locatie Zuideinde 3B1 en achter 3C en 3D in Nieuwkoop, gemeente Nieuwkoop. De aanleiding voor het onderzoek betreft de bouw van een drietal woningen. Om deze ontwikkeling juridisch-planologisch mogelijk te maken is, vooruitlopend op een aanvraag omgevingsvergunning, een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk.

Op basis van het bureauonderzoek is een gespecificeerde verwachting opgesteld. Hieruit volgt dat de diepere ondergrond van het plangebied, vanaf circa 4,5 à 5,0 m –mv, naar verwachting uit getijafzettingen (Laagpakket van Wormer, Naaldwijk Formatie) bestaat. In de top van eventuele zandige kreekruggen kunnen archeologische resten uit het Neolithicum aanwezig zijn. Gezien het tot op heden ontbreken van vindplaatsen uit deze periode kan aan deze afzettingen slechts een theoretische archeologische verwachting worden gekoppeld en is het de vraag in hoeverre deze daadwerkelijk een ondergrond boden voor bewoning.

In de periode Bronstijd t/m Vroege Middeleeuwen maakte het plangebied deel uit van een uitgestrekt veenmoeras. Op grond van de natte omstandigheden en afwezigheid van grote rivieren die toegang zouden kunnen verschaffen tot het gebied wordt de kans op de aanwezigheid van archeologische sporen in het veen (Hollandveen Laagpakket, Nieuwkoop Formatie) gering geacht.

Vanaf de Late Middeleeuwen werd het gebied op grote schaal ontgonnen en in gebruik genomen voor de landbouw. Daarbij ontstond vermoedelijk in de 13^e eeuw de nederzetting Nieuwkoop en ontwikkelde zich een bewoningslint langs de voorlopers van het huidige Zuideinde en de in het verlengde daarvan gelegen Dorpsstraat. Hoewel vanaf de 16^e eeuw op grote schaal turf werd gestoken en als gevolg daarvan grote plassen ontstonden, bleef het veen in een smalle zone ter plaatse van het bewoningslint gespaard. Ook het plangebied maakt deel uit van dit zogenoemde bovenland. Hoewel het beschikbare kaartmateriaal vanaf de 19^e eeuw geen aanknopingspunten geeft voor de aanwezigheid van een erf, kan dit op basis van minder gedetailleerde 17^e- en 18^e-eeuwse kaarten niet volledig worden uitgesloten.

Indien aanwezig zullen resten, waaronder resten van funderingen en andere aan bewoning gerelateerde sporen zoals afvalkuilen, zich in top van het veen en/of een eventueel bovenliggend ophogingspakket bevinden. De mate waarin organisch vondstmateriaal geconserveerd zal zijn is afhankelijk van de ligging ten opzichte van de grondwaterspiegel. Aardewerk en bouw materiaal zoals baksteen zal naar verwachting goed bewaard zijn gebleven. Door de aanleg van bebouwing, waaronder twee stallen voorzien van ingegraven mestkelders, en ondergrondse infrastructuur vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw zal de bodem plaatselijk (diep) verstoord zijn.

Teneinde deze verwachting te toetsen en aan te vullen is in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd. Het verkennend booronderzoek wijst uit dat de diepere ondergrond, vanaf 450 cm –mv (circa 5,35 m –NAP), uit geheel ongerijpte kwelderafzettingen (Laagpakket van Wormer, Formatie van Naaldwijk) bestaat. Dit pakket gaat naar boven toe over in een tot 400 cm dik pakket zwak kleiig tot mineraalarm riet- en bosveen (Hollandveen Laagpakket, Formatie van Nieuwkoop). Het onverstoorde veen gaat op wisselende dieptes over in een 30 tot 165 cm dik pakket omgewerkt/opgebracht veen. Hierop rust in de boringen 2 en 3 een 50 à 55 cm dikke moderne ophoging en in boring 4 een 30 cm dikke mestlaag. In de boringen 1 en 6 ligt het omgewerkte/opgebrachte veen aan het maaiveld en vormt het de huidige bouwvoor.

Boring 5, die ter plaatse van de oprit tussen de veestallen is verricht, is op 130 cm –mv gestuit op ondoordringbaar materiaal. Mogelijk gaat het om massief puin of een ondergrondse constructie.

Het bovenste deel van het veenpakket wordt in beginsel als archeologisch relevant beschouwd. Dit deel is echter verstoord bij de huidige inrichting van het plangebied. De aanwezige ophogingspakketten dateren uit de periode vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw en hebben daarmee geen archeologische betekenis. De in de diepere ondergrond aanwezige kwelderafzettingen worden vanwege de geringe rijping niet als een potentieel bewoningsniveau beschouwd. In het

veenpakket zijn evenmin potentiële bewoningsniveaus, in de vorm van geoxideerde of veraarde lagen, aangetroffen.

ADC ArcheoProjecten adviseert om het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is nooit volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 5.10 en 5.11 van de Erfgoedwet.

Wij wijzen erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Afkorting	Tijd in jaren
Nieuwe tijd:	NT	1500 - heden
Middeleeuwen:	XME	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	LME	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	VME	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	ROM	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	ROML	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	ROMM	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	ROMV	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	IJZ	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	IJZL	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	IJZM	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	IJZV	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	BRONS	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	BRONSL	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	BRONSM	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	BRONSV	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	NEO	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	NEOL	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	NEOM	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	NEOV	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	MESO	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	MESOL	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	MESOM	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	MESOV	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	PALEO	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	PALEOL	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	PALEOM	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	PALEOV	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding en administratieve gegevens

In opdracht van de heer W.J. Beijeman heeft ADC ArcheoProjecten in januari en februari 2021 een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd op de locatie Zuideinde 3B1 en achter 3C en 3D in Nieuwkoop, gemeente Nieuwkoop (afb. 1 en 2). De aanleiding voor het onderzoek betreft de bouw van een drietal woningen. Om deze ontwikkeling juridisch-planologisch mogelijk te maken is, vooruitlopend op een aanvraag omgevingsvergunning, een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk.

Sinds 1 juli 2016 is de Erfgoedwet in werking getreden en is de Monumentenwet 1988 komen te vervallen. De bepalingen van een deel van de Monumentenwet zijn opgenomen in de Erfgoedwet. Het deel dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving gaat over naar de toekomstige Omgevingswet. Vooruitlopend op de datum van ingang van de Omgevingswet zijn deze artikelen te vinden in het Overgangsrecht in de Erfgoedwet, waar ze ongewijzigd van toepassing blijven zolang de Omgevingswet nog niet van kracht is. Op grond van de Erfgoedwet moeten archeologische (verwachtings)waarden gewaarborgd zijn in het bestemmingsplan. Een bestemmingsplanwijziging zal worden getoetst aan de Erfgoedverordening van de gemeente Nieuwkoop 2016. Deze verordening volgt in haar archeologisch beleid de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Zuid-Holland. Volgens de hierin opgenomen beleidskaart valt onderhavig plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachting (afb. 3). Het is niet toegestaan de bodem te verstoren tenzij met een vooronderzoek is aangetoond dat er geen archeologische waarden aanwezig zijn. Ten behoeve van de bestemmingsplanwijziging dient de initiatiefnemer daarom een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld. In het kader van dit proces heeft het in dit rapport beschreven onderzoek plaatsgevonden.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1).¹ Gemeenten kunnen hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente Nieuwkoop heeft voor zover bekend geen aanvullende uitvoeringskaders vastgesteld voor het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek, noch zijn deze voor dit project afzonderlijk opgesteld.² Voor dit onderzoek zijn daarom enkel de protocollen van de vigerende KNA gevolgd.

¹ SIKB 2018.

² Telefonisch contact Omgevingsdienst West-Holland d.d. 13 januari 2021.

De volgende administratieve gegevens zijn van toepassing:

opdrachtgever:	De heer W.J. Beijeman Zuideinde 17F 2421 AA Nieuwkoop Tel.: 06 -10706242 E-mail: w.beijeman@ziggo.nl
fasen AMZ-cyclus:	bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek
aanleiding:	bestemmingsplanwijziging ten behoeve van woningbouw
locatie:	Zuideinde 3B1 en achter 3C en 3D
plaats:	Nieuwkoop
gemeente:	Nieuwkoop
provincie:	Zuid-Holland
kadastrale gegevens:	gemeente Nieuwkoop sectie A nummer 7556 en 9061
kaartblad:	31D (1:25.000)
oppervlakte plangebied:	5.981 m ²
coördinaten:	NW: 112.069 / 460.701 ZO: 112.145 / 460.634 NO: 112.139 / 460.714 ZW: 112.109 / 460.581
bevoegde overheid met contactgegevens:	Gemeente Nieuwkoop Postbus 1 2460 AA Ter Aar Tel.: 140172 E-mail: info@nieuwkoop.nl
deskundige namens de bevoegde overheid met contactgegevens:	Omgevingsdienst West-Holland Postbus 159 2300 AD Leiden Tel.: 071 - 408 31 00 E-mail: info@odwh.nl
goedkeuring rapport door bevoegde overheid:	ja (26 juli 2021)
Archis-zaaknummer:	4937156100
ADC-projectcode:	4221016
auteur:	R.M. van der Zee
projectmedewerker(s):	n.v.t.
autorisatie:	I. Vossen
periode van uitvoering:	januari, februari en augustus 2021
beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort

2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en vraagstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van bureauonderzoek is het aan de hand van schriftelijke bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- *Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*
- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*

2.2 Methodiek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.1 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Tijdens het bureauonderzoek worden diverse bronnen geraadpleegd, wat leidt tot het opstellen van een gespecificeerde verwachting. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als de conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of archeologische waarden in het plangebied worden verwacht. Als dit het geval is, zal zo mogelijk de aard, de omvang, de diepteligging en de datering van deze waarden worden beschreven. Indien relevant zal de omvang worden weergegeven op een kaart.

2.3 Resultaten

2.3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied, beschrijving huidig gebruik en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

Het plangebied is gelegen in het bewoningslint langs het Zuideinde en betreft de kadastrale percelen gemeente Nieuwkoop sectie A nummer 7556 en 9061 (afb. 1 en 2). De locatie wordt aan de noord- en westzijde begrensd door watergangen, aan de zuidzijde deels door de openbare weg (Zuideinde) en deels door woonpercelen (Zuideinde 3A, 3B en 3D) en aan de oostzijde eveneens door een woonperceel (Zuideinde 5). De totale omvang bedraagt 5.981 m².

Het plangebied bestaat uit twee door een sloot van elkaar gescheiden percelen en is gedeeltelijk bebouwd (afb. 4). De bebouwing dateert volgens de Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG)³ uit de periode 1960-1973 en bestaat uit twee voormalige veestallen voorzien van ingegraven mestkelders, een voormalige hooiberg, twee loodsen, een bungalow en een stacaravan. Een derde loods is enkele jaren geleden sloopt. Het onbebouwde deel is grotendeels verhard met grind, beton en puin. Het noordelijk deel bestaat uit gras.

In het plangebied is recentelijk een nader bodemonderzoek en nader asbestonderzoek uitgevoerd.⁴ De aanleiding voor de uitvoering hiervan waren de resultaten uit het voorgaande verkennend bodemonderzoek, waarbij in de grond ter plaatse van één boring matig tot sterk verhoogde gehalten aan PAK, PCB en minerale olie zijn aangetoond. Verder bevatte de grond ter plaatse van een andere boring matig tot sterk verhoogde gehalten aan kobalt, koper, lood en nikkel. De aanleiding voor de uitvoering van het nader asbestonderzoek in de bodem betrof de overschrijding van de tussenwaarde voor asbest ter plaatse van twee inspectiegaten tijdens voorgaand verkennend asbestonderzoek. Het doel van het nader bodemonderzoek was het bepalen van de omvang van de aangetoonde matig tot sterke verontreiniging met PAK, PCB en minerale olie ter plaatse van twee boringen. Deze werd ingeschat op respectievelijk circa 100 m³ en 35 m³. Het doel van het nader asbestonderzoek was het vaststellen van de mate en omvang van de aangetroffen

³ <https://bagviewer.kadaster.nl>

⁴ Van Wely 2020.

asbestverontreiniging in de bodem ter hoogte van twee inspectiegaten. Deze werd ingeschat op circa 20 m³ en 40 m³.

In het kader van het archeologisch onderzoek zijn gegevens met betrekking tot de aanwezigheid van ondergrondse kabels en leidingen opgevraagd bij het KLIC.⁵ Uit de ontvangen gegevens blijkt dat in het plangebied huisaansluitingen van nutsvoorzieningen aanwezig zijn. Deze lopen van de openbare weg naar de woningen.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het bewoningslint langs het Zuideinde en de Dorpsstraat, voor zo ver gelegen binnen een straal van 2,5 km rondom het plangebied. De begrenzing van deze zone is gebaseerd op het gegeven dat hierbinnen sprake is van voldoende informatie om een uitspraak te doen over de archeologische verwachting die representatief is voor het plangebied.

De voorgenomen ontwikkeling van het plangebied bestaat uit de sloop van de huidige bebouwing en aansluitend de bouw van drie vrijstaande woningen. Het ontwerp en de funderingsconstructies zijn nog niet bekend. De toegangsweg zal in oostelijke richting worden verplaatst.

De consequentie van de voorgenomen ontwikkeling kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

2.3.2 Beschrijving van de aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologische overzichtskaart van Nederland 1:600.000 ⁶	Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket op Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer, veen op zeelei en –zand (kaartcode: Ni2)
Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000 (landsdekkende, digitale versie) ⁷	ontgonnen veenvlakte met petgaten (kaartcode: 2M82)
Bodemkaart van Nederland 1:50.000 (landsdekkende, digitale versie) ⁸	bovenland
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3) ⁹	circa 1,0 tot 1,3 m -NAP

Geologie en geomorfologie

Ongeveer 11.700 jaar geleden ging de laatste ijstijd, het Weichselien, over in de relatief warme periode waarin we ons nu bevinden, het Holoceen.¹⁰ De temperatuurstijging had tot gevolg dat ijskappen begonnen af te smelten en de zeespiegel begon te stijgen. Aan het begin van het Holoceen was er sprake van een relatief snelle zeespiegelstijging. Door de slechte ontwatering van het kustgebied steeg eveneens de grondwaterspiegel en ontstonden grote moerassen en zoetwatermeren. In dit milieu trad op grote schaal veenvorming op.

In de loop van het Holoceen nam de snelheid van de zeespiegelstijging af. Hierdoor begon de huidige kustlijn gestalte te krijgen onder invloed van golfwerking en zeestromingen. De grote moerassen en zoetwatermeren verplaatsten zich verder landinwaarts en het onderzoeksgebied raakte steeds vaker overspoeld door de zee. Als gevolg hiervan werden in het onderzoeksgebied mariene afzettingen gevormd, die worden gerekend tot het Laagpakket van Wormer (onderdeel van de Formatie van Naaldwijk). Ze bestaan uit zeer fijn tot matig fijn zand en klei. De zandige afzettingen zijn overwegend

⁵ Meldingsnummer 21G028368.

⁶ TNO 2010.

⁷ Alterra 2008.

⁸ Alterra 2014.

⁹ ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer.

¹⁰ Stouthamer *et al.* 2015.

in getijdegeulen en krekken afgezet. De afzettingen worden naarmate ze verder van de geulen af liggen, steeds kleiiger. Uit profielen van in het onderzoeksgebied verrichte geologische boringen¹¹ is af te leiden dat het Laagpakket van Wormer uit zwak of matig siltige klei bestaat en dat de bovenkant zich op circa 5,60 à 6,10 m –NAP bevindt.

Door het dichtslibben van de openingen in de kustbarrière kon zich een betrekkelijk rustig milieu vormen.¹² De beschermende werking van de strandwallen zorgde ervoor dat de grondwaterspiegel steeg, de lagunes konden verzoeten en opnieuw veenvorming optrad. Het veen waarvan in het onderzoeksgebied de vorming circa 4.000 jaar geleden aanving, wordt gerekend tot het Hollandveen Laagpakket binnen de Formatie van Nieuwkoop. Dit veen bestaat uit verschillende soorten zoals broek-, riet-, zegge- en veenmosveen.

Vanaf de Middeleeuwen begon de mens steeds meer invloed uit te oefenen op het landschap. Dit gebeurde door de veengebieden te ontwateren en in cultuur te brengen (zie verder § 2.3.4. 'bewoningsgeschiedenis'). Later vond op grote schaal turfwinning plaats. Het veen ter plaatse van de bewoningslinten en doorgaande wegen bleef hierbij gespaard. Deze gebieden manifesteren zich op een hoogtebeeld van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3) als relatief hooggelegen zones en worden ook wel 'bovenland' genoemd (afb. 10).

Bodemkunde

Op de Bodemkaart van Nederland 1:50.000 (digitale versie)¹³ valt het plangebied in een zone die is aangeduid als bovenland. Deze zone beslaat het bewoningslint langs het Zuideinde en de in het verlengde daarvan gelegen Dorpsstraat. Het betreft (smalle) stroken land tussen droogmakerijen of veenplassen in, waar het veen niet is afgegraven. Het zijn in feite de restanten van het middeleeuwse veenlandschap. Ze liggen enkele meters hoger dan de drooggemalen meerbodems van de droogmakerijen (afb. 6). Het bovenland ter plaatse van het plangebied vormt de scheiding tussen de in 1809 drooggemalen Polder Nieuwkoop in het noordwesten en de Nieuwkoopse Plassen in het zuidoosten.

2.3.3 Beschrijving van bekende archeologische waarden

De gemeente Nieuwkoop heeft geen eigen archeologische verwachtings- en beleidskaart. Zij volgt in haar archeologisch beleid de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Zuid-Holland.¹⁴ Op de in de CHS opgenomen kaart archeologische waarden valt het plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachting (afb. 3). Deze is gerelateerd aan oude stads- en dorpskernen en valt in het onderzoeksgebied samen met buurtschap Zuideinde en het dorp Nieuwkoop.

In de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van Zuid-Holland is daarnaast een provinciedekkende indeling van de aanwezige bodemafzettingen opgenomen. Hierbij worden vier verschillende diepteklassen onderscheiden. Voor het plangebied geldt de volgende indeling:

Diepteklasse	Archeologische verwachtingswaarde	Type afzetting
0-3 m –mv	geen of laag	oude zeeafzettingen, overig, onder restveen
3-5 m –mv	geen of laag	oude zeeafzettingen met veen, overig
dieper dan 5 m –mv	geen of laag	oude zeeafzettingen met veen, overig
ruim dieper dan 5 m –mv (basis Holocene)	geen of laag	oude zeeafzettingen met veen, overig

¹¹ <http://www.dinoloket.nl>, geologische boringen B31D1236 en B31D1238.

¹² Stouthamer *et al.* 2015.

¹³ Alterra 2014.

¹⁴ http://pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas

Op de Archeologische Monumentenkaart (AMK, 2014)¹⁵ maakt het plangebied geen deel uit van een archeologisch monument. Ook maakt het geen deel uit van een archeologisch rijksmonument. In het gedefinieerde onderzoeksgebied zijn evenmin archeologische (rijks)monumenten aanwezig.

Op de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME1.2)¹⁶ is in het plan- en onderzoeksgebied geen militaire erfgoed aangegeven.

Ten behoeve van archeologische informatie over het plan- en onderzoeksgebied is het Archeologisch informatiesysteem (Archis3) is geraadpleegd. Hieruit blijkt dat onderhavig plangebied zich binnen de contour van een onderzoeksmeldingsgebied bevindt. De melding heeft betrekking op een archeologisch bureauonderzoek dat is uitgevoerd in verband met de geplande uitvoering van baggerwerkzaamheden en het verbreden van watergangen.¹⁷ Deze werkzaamheden waren hoofdzakelijk in de droogmakerijen voorzien en niet in het bovenland van Nieuwkoop. De conclusies van het onderzoek worden daarom voor het plangebied als minder relevant beschouwd.

In het onderzoeksgebied zijn verder enkele onderzoeksmeldingen geregistreerd. Deze worden in het onderstaande besproken (zie voor de ligging van de meldingen afb. 7).

Voor de locaties Dorpsstraat 15 en 17 en Dorpsstraat 63, op respectievelijk circa 1,9 km en 2,3 km ten noordoosten van het plangebied, is een bureauonderzoek uitgevoerd naar de kans op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹⁸ De locaties maken deel uit van de ontginningsas binnen de historische kern. Daarom werd aan beide locaties een zeer hoge verwachting voor resten uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd toegekend. Geadviseerd werd de sloopwerkzaamheden op de percelen van nummer 17 en 63 archeologisch te begeleiden, omdat hier volgens de Bonnekaart eerder bebouwing had bestaan. Op het perceel van nummer 15 was dat niet het geval en werd geen sloopbegeleiding noodzakelijk geacht. Voor de alle locaties werd archeologievriendelijk bouwen geadviseerd door een zo beperkt mogelijk aantal grondverdringende heipalen aan te brengen. Indien dit niet mogelijk is, werd voor de percelen van nummer 17 en 63 een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven geadviseerd.

Voor de locatie Dorpsstraat 26, op circa 2,0 km ten noordoosten van het plangebied, is een bureauonderzoek uitgevoerd naar de kans op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹⁹ Dit werd gevolgd door de uitvoering van een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek. Hierbij werd vastgesteld dat de natuurlijke ondergrond uit bosveen bestaat. De top van het veen bleek tot een diepte van 150 tot 200 cm –mv te zijn verstoord. Vanwege de aanwezigheid van baksteen, puin en asfalt werd deze verstoring gerelateerd aan de aanleg van de huidige bebouwing. Eventuele archeologische waarden uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd zullen daarbij verloren zijn.

Bij een verkennend booronderzoek op de locatie Dorpsstraat 63 / Vijverhofpad 4, circa 2,3 km ten noordoosten van het plangebied, dat volgde op een bureauonderzoek, werden onder de bouwvoor verschillende aanplempingspakketten/ophooglagen aangetroffen.²⁰ Deze bevonden zich op een diepte van 40 tot 45 cm -mv (1,54 tot 1,63 m -NAP) en bestonden uit (donker)grijsbruin, zwak tot sterk kleilig veen met zandbijmenging, fragmenten grind en schelp, spikkels houtskool en fragmenten bouwpuin. In één boring werd daarnaast een fragment roodbakkerend, enkelzijdig geglaazuurd aardewerk waargenomen. In drie boringen werd gestuit op ondoordringbaar puin dat werd toegeschreven aan in het verleden aanwezige bebouwing. Op basis van de resultaten van het veldonderzoek werd de hoge verwachting voor de aanwezigheid van archeologische resten vanaf de

¹⁵ Sinds 2014 wordt de Archeologische Monumentenkaart niet meer bijgehouden door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De huidige AMK moet daarom als een statisch bestand worden beschouwd.

¹⁶ <http://www.ikme.nl/>

¹⁷ zaakidentificatie 2367860100 (Archis2 onderzoeksmeldingsnummer 51.820), De Boer 2012.

¹⁸ zaakidentificatie 2335873100 (Archis2 onderzoeksmeldingsnummer 47.654), zaakidentificatie 2335865100 (Archis2 onderzoeksmeldingsnummer 47.651), Lobbes & Sueur 2011.

¹⁹ zaakidentificatie 4619725100, Satijn *et al.* 2019.

²⁰ zaakidentificatie 3998950100, Verschoof-van der Vaart & Kroes 2016.

Middeleeuwen en de lage verwachting voor resten uit de overige perioden gehandhaafd. Daarom werd bij graafwerkzaamheden archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk geacht. Zo ver bekend is (nog) geen archeologisch vervolgonderzoek uitgevoerd.

2.3.4 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en bouwhistorische waarden

Bewoningsgeschiedenis

Over bewoning in het onderzoeksgebied in de periode voorafgaand aan de Middeleeuwen is weinig bekend. Wel bekend is het Hollands-Utrechtse veengebied, waartoe ook het onderzoeksgebied behoort, in de periode 10^e-14^e eeuw is ontgonnen en in cultuur gebracht.²¹ Dit gebeurde vanuit de hoog gelegen gronden langs de Oude Rijn en ook vanuit de kleine zijrivieren en veenstromen zoals de Meije en de Aar. De graaf van Holland en de bisschop van Utrecht gaven de veenmoerassen ter ontginning uit aan gegadigden. Zij deden dit meestal tegen bepaalde voorwaarden, bijvoorbeeld een vaste koopsom, periodieke betalingen of op politieke voorwaarden. Koop en verkoop in deze ruime betekenis noemde men in de Middeleeuwen 'cope', hetgeen tot uiting komt in plaatsnamen zoals Nieuwkoop.

De eerste schriftelijke vermelding van de plaatsnaam Nieuwkoop dateert uit 1282.²² De inwoners van Nieuwkoop leefden vooral van de landbouw en de veeteelt. Vanaf de 16^e eeuw werd het turfsteken echter de belangrijkste bron van inkomsten. Het veen dat het meest geschikt was voor de turf, namelijk het veenmosveen, werd eerst afgegraven, daarna gebruikte men ook zeggeveen en soms broekveen.²³ Bosveen is echter, doordat het een te hoog asgehalte heeft, weinig of niet voor de turfbereiding gebruikt. Meestal werd het gehele veenpakket, vooral als het uit veenmosveen bestond, verveend.

Doordat veengronden massaal werden afgegraven ontstonden er grote en diepe plassen, beter bekend als de Nieuwkoopse plassen. In smalle zones waar zich de wegen en de erven bevonden bleef het veen behouden. Toen de plassen zo diep waren geworden, dat turfsteken niet meer kon, zochten de inwoners naar nieuwe manieren om geld te verdienen: vissen en riet snijden.

De aanwezigheid van plassen veroorzaakte veel wateroverlast. In de 17^e eeuw werd de waterhuishouding in het gebied sterk verbeterd door de bouw van molens en sluizen. Aan het einde van de 18^e eeuw werd besloten tot de droogmaking van een gedeelte van de plassen, omdat men vreesde dat de plassen aaneen zouden groeien tot een binnenzee. In 1797 werd begonnen het gebied ten noorden van het plangebied droog te malen en in 1809 ontstond de Nieuwkoopse Polder.

Oude kaarten

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Jaartal	Historische situatie
Kaart van het Hoogheemraadschap van Rijnland, Floris Balthasar ²⁴	1611	erf met boerderij?
Nieuwe kaart van de gecombineerde Nieuwkoopse Plas, gelegen onder Nieuwkoop, Zevenhoven, Nieuwe..., Jan Switser ²⁵	1790	idem
Kadastrale minuut ²⁶	1813-1832	percelen 867 en 868 (beide gedeeltelijk): weiland
Topografisch Militaire Kaart (TMK) ²⁷	1839-1859	twee percelen in gebruik als weiland/grasland, door sloot van elkaar gescheiden

²¹ Stichting voor Bodemkartering 1969.

²² <https://geschiedenisvanzuidholland.nl/locatie/geschiedenis-van-nieuwkoop>

²³ Stichting voor Bodemkartering 1969.

²⁴ <https://www.rijnland.net/over-rijnland/erfgoed/archieven-en-collecties>

²⁵ ibid.

²⁶ Kadaster 1813-1832.

²⁷ Wolters-Noordhoff Atlasproducties 1990.

Bron	Jaartal	Historische situatie
Bonnekaart ²⁸	1874	idem
Bonnekaart	1881	idem
Bonnekaart	1894	idem
Bonnekaart	1900	idem
Bonnekaart	1923	idem
Bonnekaart	1939	idem
Topografische kaart ²⁹	1949	idem
Topografische kaart	1959	idem
Topografische kaart	1969	westelijk perceel weiland/grasland, oostelijk perceel erf met drie gebouwen
Topografische kaart	1981	westelijk perceel weiland/grasland, oostelijk perceel erf met vier gebouwen
Topografische kaart	1988	westelijk perceel weiland/grasland, oostelijk perceel erf met meerdere gebouwen
Topografische kaart	1999	idem
Topografische kaart	2010	westelijk perceel erf met één gebouw, oostelijk perceel erf met vijf gebouwen
Topografische kaart	2015-2020	idem

Op de oudst geraadpleegde kaarten van het gebied, de “Kaart van het Hoogheemraadschap van Rijnland van Floris Balthasar” (1611) en “Nieuwe kaart van de gecombineerde Nieuwkoopse Plas, geleegen onder Nieukoop, Zevenhoven, Nieuwe... van Jan Switser” (1790) is de voorganger van het huidige Zuideinde en de Dorpsstraat te zien (afb. 8 en 9). Deze wordt ‘De Nieuwooper wech’ genoemd. Langs deze weg is sprake van een bewoningslint. De aanwezige bebouwing is enigszins schematisch weergegeven. In hoeverre ook ter plaatse van het plangebied bebouwing aanwezig is, kan op deze kaarten niet met zekerheid bepaald worden.

Het minuutplan van de gemeente Nieuwkoop (1813-1832) geeft een gedetailleerder beeld van het plan- en onderzoeksgebied (afb. 10). Op deze kadastrale kaart is te zien dat het plangebied deel uitmaakt van twee percelen (nummers 867 en 868) die beide onbebouwd zijn. In de bijbehorende Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel (OAT) is het landgebruik omschreven als ‘weiland’. Gelet op het kaartbeeld van de Topografisch Militaire Kaart (TMK), de Bonnekaarten uit 1874 t/m 1939 en de topografische kaarten uit 1949 en 1959 moet worden aangenomen dat het landgebruik van de twee door een sloot van elkaar gescheiden percelen ongewijzigd blijft (afb. 11).

Op de topografische kaart van 1969 verschijnt op het oostelijke perceel voor het eerst bebouwing. Dit zijn waarschijnlijk de nog bestaande, in 1960 gebouwde veestallen. Op latere topografische kaarten neemt de bebouwing toe. Het gaat hierbij om de bestaande hooiberg, loods en stacaravans. Tenslotte verschijnt op de topografische kaart van 2010 ook op het westelijk perceel bebouwing. Dit betreft de huidige loods.

2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie

De eerste, voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvraag “*Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*” kan als volgt worden beantwoord:

De diepere ondergrond van het plangebied, vanaf circa 4,5 à 5,0 m –mv, zal naar verwachting uit getijafzettingen (Laagpakket van Wormer, Formatie van Naaldwijk) bestaan. In de top van eventuele zandige kreekruigen kunnen archeologische resten uit het Neolithicum aanwezig zijn. Gezien het tot op heden ontbreken van vindplaatsen uit deze periode kan aan deze afzettingen slechts een theoretische archeologische verwachting worden gekoppeld en is het de vraag in hoeverre deze daadwerkelijk een ondergrond boden voor bewoning.

²⁸ Bureau Militaire Verkenningen 1874, 1881, 1894, 1900, 1923 & 1939.

²⁹ <https://www.topotijdreis.nl>

In de periode Bronstijd t/m de Vroege Middeleeuwen maakte het plangebied deel uit van een uitgestrekt veenmoeras. Op grond van de natte omstandigheden en afwezigheid van grote rivieren die toegang zouden kunnen verschaffen tot het gebied wordt de kans op de aanwezigheid van archeologische sporen in het veen (Hollandveen Laagpakket, Formatie van Nieuwkoop) gering geacht.

Vanaf de Late Middeleeuwen werd het gebied op grote schaal ontgonnen en in gebruik genomen voor de landbouw. Daarbij ontstond vermoedelijk in de 13^e eeuw de nederzetting Nieuwkoop en ontwikkelde zich een bewoningslint langs de voorlopers van het huidige Zuideinde en de in het verlengde daarvan gelegen Dorpsstraat. Hoewel vanaf de 16^e eeuw op grote schaal turf werd gestoken en als gevolg daarvan grote plassen ontstonden, bleef het veen in een smalle zone ter plaatse van het bewoningslint gespaard. Ook het plangebied maakt deel van dit zogenoemde bovenland. Hoewel het beschikbare kaartmateriaal vanaf de 19^e eeuw geen aanknopingspunten geeft voor de aanwezigheid van een erf, kan dit op basis van minder gedetailleerde 17^e en 18^e eeuwse kaarten niet volledig worden uitgesloten.

Indien aanwezig zullen resten, waaronder resten van funderingen en andere aan bewoning gerelateerde sporen zoals afvalkuilen, zich in top van het veen en/of een eventueel bovenliggend ophogingspakket bevinden. De mate waarin organisch vondstmateriaal geconserveerd zal zijn is afhankelijk van de ligging ten opzichte van de grondwaterspiegel. Aardewerk en bouw materiaal zoals baksteen zal naar verwachting goed bewaard zijn gebleven. Door de aanleg van bebouwing, waaronder twee stallen voorzien van ingegraven mestkelders, en ondergrondse infrastructuur vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw zal de bodem plaatselijk (diep) verstoord zijn.

De beantwoording van de tweede onderzoeksvraag *“Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?”* is als volgt:

Om de kans op de aanwezigheid van archeologische resten te bepalen is vooral het verwerven van inzicht in de bodemopbouw en de mate van intactheid daarvan van belang. Geadviseerd wordt daarom een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek uit te voeren (zie hoofdstuk 3).

3 Inventariserend Veldonderzoek

3.1 Plan van Aanpak

3.1.1 Inleiding

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het toetsen en waar nodig aanvullen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting (par. 2.4). Het inventariserend veldonderzoek zal bestaan uit een verkennend booronderzoek. De werkwijze is gericht op het in kaart brengen van de bodemopbouw en het vaststellen van (grootschalige) verstoringen. Op 18 januari 2021 is een Plan van Aanpak (PvA) opgesteld, waarin de werkwijze van het onderzoek is vastgelegd.

Het verkennende booronderzoek leidt tot beantwoording van de volgende onderzoeksvragen:

- *Wat is de geomorfologische situatie en de geologische en bodemkundige opbouw van het plangebied?*
- *Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?*
- *Zijn er archeologisch relevante geo(morfo)logische eenheden of lagen aanwezig in het plangebied?*
- *Zo ja, op welke diepte ten opzichte van maaiveld en NAP?*
- *Alhoewel niet het doel van een verkennend booronderzoek, zijn er desondanks toch archeologische indicatoren aangetroffen?*

Zo ja:

- *Op welke diepte ten opzichte van maaiveld en NAP zijn deze archeologische indicatoren aangetroffen?*
- *Wat is de horizontaal ruimtelijke spreiding van deze archeologische indicatoren?*
- *Wat is de aard en ouderdom van deze indicatoren?*
- *In welk opzicht kan op basis van het veldonderzoek de archeologische verwachting worden bijgesteld?*
- *In hoeverre worden de (mogelijk aanwezige) archeologische waarden bedreigd door toekomstige planontwikkeling?*
- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*

3.1.2 Uitvoeringsplan veldwerkzaamheden

Voor het beantwoorden van de in par. 3.1.1 genoemde onderzoeksvragen is de volgende onderzoeksmethode toegepast:

aantal boringen:	6
boorgrid:	evenredig verdeeld over de onbebouwde delen van het plangebied
diepte boringen:	één boring tot 400 cm –mv, vijf boringen tot 200 cm –mv
boormethode:	Edelmanboor met diameter 7 cm en gutsboor met diameter 3 cm (handmatig)
bemonstering:	versnijden en/of verbrokken

Vanwege sterke bodemverontreiniging worden geen boringen ter plaatse van de oprit in het zuidelijk deel van het plangebied verricht.

De lithologische en bodemkundige kenmerken van de boringen zijn beschreven conform respectievelijk NEN 5104³⁰ en het Systeem voor de bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus³¹ en vastgelegd middels het invoerprogramma Deborah. De X- en Y-coördinaten zijn ingemeten met behulp van een meetlint. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen is bepaald aan de hand van AHN-beelden.

³⁰ Bosch 2005; Nederlands Normalisatie-Instituut 1989.

³¹ De Bakker 1989.

Hoewel een verkennend booronderzoek niet als primair doel het opsporen van archeologische vindplaatsen en indicatoren heeft, zullen eventuele archeologische vondsten wel worden verzameld en (indien mogelijk) worden gedetermineerd.

3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.2.1 Veldinspectie en uitvoering plan van aanpak (pva)

Het plangebied is gedeeltelijk bebouwd. Het onbebouwde deel is grotendeels verhard. Als gevolg van ondoordringbaar materiaal in de bodem ter plaatse van de oprit tussen de twee voormalige veestallen in het zuidoostelijk deel van het plangebied is in de zuidoosthoek een aanvullende boring (nummer 6) verricht. Behoudens boring 5 zijn alle overige boringen doorgezet tot de beoogde einddiepte.

3.2.2 Lithologische beschrijving en interpretatie

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 12. De boorgegevens worden gepresenteerd in bijlage 1.

Uit het verkennend booronderzoek blijkt dat de diepere ondergrond van het plangebied die in boring 6 is onderzocht, vanaf 450 cm –mv (circa 5,35 m –NAP) uit kalkarme, humusloze, sterk siltige klei met een lichtblauwgrijze kleur bestaat. De klei wordt doorsneden door zeer dunne siltlagen, is geheel ongerijpt (zeer slap) en met riet doorworteld.

Het beschreven kleipakket wordt op grond van lithologische kenmerken als een kwelderafzetting geïnterpreteerd. Deze afzettingen worden op grond van haar stratigrafische positie tot het Laagpakket van Wormer binnen de Formatie van Naaldwijk gerekend. Gezien het feit dat deze nauwelijks rijping heeft ondergaan is het onaannemelijk dat de afzetting langdurig aan de oppervlakte heeft gelegen en een bewoningsniveau heeft gevormd.

De kwelderafzettingen gaan naar boven toe over in veenpakket dat in boring 6 een dikte van 400 cm heeft. In de overige boringen vormt dit veen het onderste aangeboorde pakket. De basis ervan wordt gevormd door geelbruin sterk kleiig rietveen, het overige deel door bruin mineraalarm bosveen. Het pakket heeft een slappe consistentie.

Het beschreven veenpakket duidt op moerasachtige omstandigheden waarin aanvankelijk enige aanvoer van klei plaatsvond en behoort tot het Hollandveen Laagpakket binnen de Formatie van Nieuwkoop. In het veen zijn geen veraarde of geoxideerde lagen aangetroffen die een aanwijzing zijn voor periodiek drogere omstandigheden en een bewoonbaar oppervlak.

Het onverstoorde veenpakket gaat op wisselende dieptes over in een 30 tot 165 cm dik pakket donkergrijs, sterk kleiig veen met zandkorrels en fragmenten puin. Dit betreft een omgewerkt en mogelijk deels opgebaggerd veenpakket. De aangetroffen fragmenten puin dateren uit de Nieuwe tijd en hebben geen archeologische betekenis.

Het omgewerkte/opgebrachte veen wordt in boring 2 afgedekt met een 50 cm dik puinpakket, in boring 3 met 55 cm dik een sterk puinhoudend zandpakket en in boring 4 door een 30 cm dikke mestlaag. In de boringen 1 en 6 ligt het omgewerkte/opgebrachte veen aan het maaiveld en vormt het de huidige bouwvoor.

Boring 5, die ter plaatse van de oprit tussen de veestallen is verricht, is op 130 cm –mv gestuit op ondoordringbaar materiaal. Mogelijk gaat het om massief puin of een ondergrondse constructie.

3.3 Conclusies

De in paragraaf 3.1.1 gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

- *Wat is de geomorfologische situatie en de geologische en bodemkundige opbouw van het plangebied?*

Het verkennend booronderzoek wijst uit dat de diepere ondergrond, vanaf 450 cm –mv (circa 5,35 m –NAP), uit geheel ongerijpte kwelderafzettingen (Laagpakket van Wormer, Formatie van Naaldwijk) bestaat. Dit pakket gaat naar boven toe over in een tot 400 cm dik pakket zwak kleiig tot mineraalarm riet- en bosveen (Hollandveen Laagpakket, Formatie van Nieuwkoop). Het onverstoord veen gaat op wisselende dieptes over in een 30 tot 165 cm dik pakket omgewerkt/opgebracht veen. Hierop rust in de boringen 2 en 3 een 50 à 55 cm dikke moderne ophoging en in boring 4 een 30 cm dikke mestlaag. In de boringen 1 en 6 ligt het omgewerkte/opgebrachte veen aan het maaiveld en vormt het de huidige bouwvoor.

Boring 5, die ter plaatse van de oprit tussen de veestallen is verricht, is op 130 cm –mv gestuit op ondoordringbaar materiaal. Mogelijk gaat het om massief puin of een ondergrondse constructie.

- *Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?*

De bodemopbouw bestaat tot een diepte variërend van 30 tot 220 cm –mv (circa 1,45 tot 3,35 m –NAP) uit omgewerkte en opgebrachte pakketten. Hieronder bevindt zich onverstoord veen.

- *Zijn er archeologisch relevante geo(morfo)logische eenheden of lagen aanwezig in het plangebied?*

Het bovenste deel van het veenpakket wordt in beginsel als archeologisch relevant beschouwd. Dit deel is echter verstoord bij de huidige inrichting van het plangebied. De aanwezige ophogingspakketten dateren uit de periode vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw en hebben daarmee geen archeologische betekenis.

De in de diepere ondergrond aanwezige kwelderafzettingen worden vanwege de geringe rijping niet als een potentieel bewoningsniveau beschouwd. In het tussenliggende veenpakket zijn evenmin potentiële bewoningsniveaus, in de vorm van geoxideerde of veraarde lagen, aangetroffen.

- *Zo ja, op welke diepte ten opzichte van maaiveld en NAP?*
n.v.t.
- *Alhoewel niet het doel van een verkennend booronderzoek, zijn er desondanks toch archeologische indicatoren aangetroffen?*
In geen van de boringen zijn archeologische indicatoren gevonden.

Zo ja:

- *Op welke diepte ten opzichte van maaiveld en NAP zijn deze archeologische indicatoren aangetroffen?*
n.v.t.
- *Wat is de horizontaal ruimtelijke spreiding van deze archeologische indicatoren?*
n.v.t.
- *Wat is de aard en ouderdom van deze indicatoren?*
n.v.t.

- *In welk opzicht kan op basis van het veldonderzoek de archeologische verwachting worden bijgesteld?*
De archeologische verwachting voor de periode Late Middeleeuwen (vanaf 13^e eeuw) t/m Nieuwe tijd dient naar laag te worden bijgesteld. De lage verwachting voor de overige perioden dient te worden gehandhaafd.
- *In hoeverre worden de (mogelijk aanwezige) archeologische waarden bedreigd door toekomstige planontwikkeling?*
Er is geen sprake van een bedreiging van (mogelijk aanwezige) archeologische waarden.
- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*
Het plangebied wordt als voldoende onderzocht beschouwd.

4 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is nooit volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 5.10 en 5.11 van de Erfgoedwet.

Wij wijzen erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Literatuur

- Alterra**, 2008: *Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000; Landsdekkend digitaal bestand*.
- Alterra**, 2014: *Bodemkaart van Nederland 1:50.000; Landsdekkend digitaal bestand*.
- Bakker, H. de, J. Schelling, D.J. Brus & C. van Wallenburg**, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland : de hogere niveaus*. Wageningen.
- Boer, E.A.M. de**, 2012: *Gemeente Nieuwkoop en Alphen aan den Rijn. Plangebied Nieuwkoop en omstreken, deelproject 2. Archeologisch bureauonderzoek*. BAAC Rapport V-12.0135/2. 's Hertogenbosch.
- Bosch, J.H.A.**, 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport NITG 05-043-A).
- Bureau Militaire Verkenningen**, 1874, 1881, 1894, 1900, 1923 & 1939: *Nieuwkoop, blad 424, 1:25.000*.
- Kadaster**, 1832: *Kadastrale kaart 1813-1832: minuutplan Nieuwkoop Zuid Holland sectie A blad 03 (MIN08129A04)*.
- Lobbes, M.E. & C. Sueur**, 2011: *Archeologisch Bureauonderzoek Dorpsstraat 15-17 en 63 te Nieuwkoop Gemeente Nieuwkoop*. Buro de Brug Rapporten B11-103. Amsterdam.
- Normalisatie-Instituut, Nederlands**, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.
- Satijn, O.P.N., F.P.J. van Puijenbroek & D. IJdo**, 2019: *Archeologisch vooronderzoek ten behoeve van de bouw van een woning aan de Dorpsstraat 26 te Nieuwkoop, gemeente Nieuwkoop. Ruimtelijk advies op basis van bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen (verkennende en karterende fase)*. Vestigia rapportnummer V1677. Amersfoort.
- SIKB**, 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA)*. Gouda.
- Stichting voor Bodemkartering**, 1969: *Bodemkaart van Nederland Schaal 1:50.000. Toelichting bij kaartblad 31 West Utrecht*. Wageningen.
- Stouthamer, E., K.M. Cohen & W.Z. Hoek**, 2015: *De vorming van het land. Geologie en geomorfologie*. Utrecht.
- TNO**, 2010: *Geologische overzichtskaart van Nederland. 1:600 000*. Utrecht.
- TNO**, 2013: *Lithostratigrafische Nomenclator van de Ondiepe Ondergrond, versie 2013*.
- Verschoof-Van der Vaart, W.B., & R.A.C. Kroes**, 2016: *Plangebied Dorpsstraat 63 / Vijverhofpad 4 in Nieuwkoop, gemeente Nieuwkoop; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek*. RAAP-notitie 5559. Weesp.
- Wely, N.D. van**, 2020: *Nader bodemonderzoek en nader asbestonderzoek in bodem Zuideinde 3B1 en achter 3C-D te Nieuwkoop*. AT Milieuadvies rapportnummer AT20125. Schoonhoven.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1990: *Grote Historische Atlas van Nederland, schaal 1:50.000; Deel 1; West Nederland, 1839-1859*. Groningen.

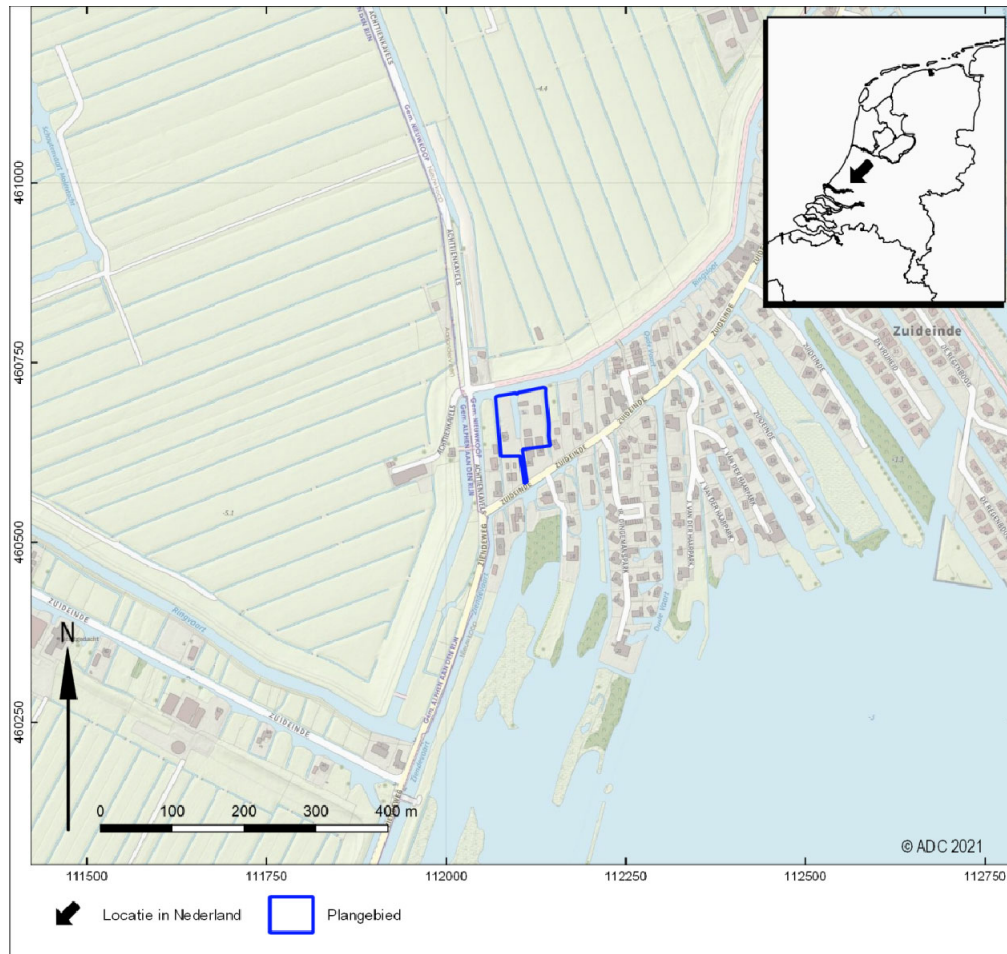
Geraadpleegde websites

<http://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>
<http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>
http://pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas
<https://archis.cultureelerfgoed.nl/>
<https://bagviewer.kadaster.nl>
<https://easy.dans.knaw.nl>
<https://geschiedenisvanzuidholland.nl/locatie/geschiedenis-van-nieuwkoop>
<https://www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens>
<https://www.kadaster.nl/>
<https://www.rijnland.net/over-rijnland/erfgoed/archieven-en-collecties>
<https://zoeken.cultureelerfgoed.nl/>
<http://www.bodemdata.nl>
<http://www.bodemloket.nl>
<http://www.ikme.nl>
<http://www.ruimtelijkeplannen.nl>
<http://www.topotijdreis.nl>

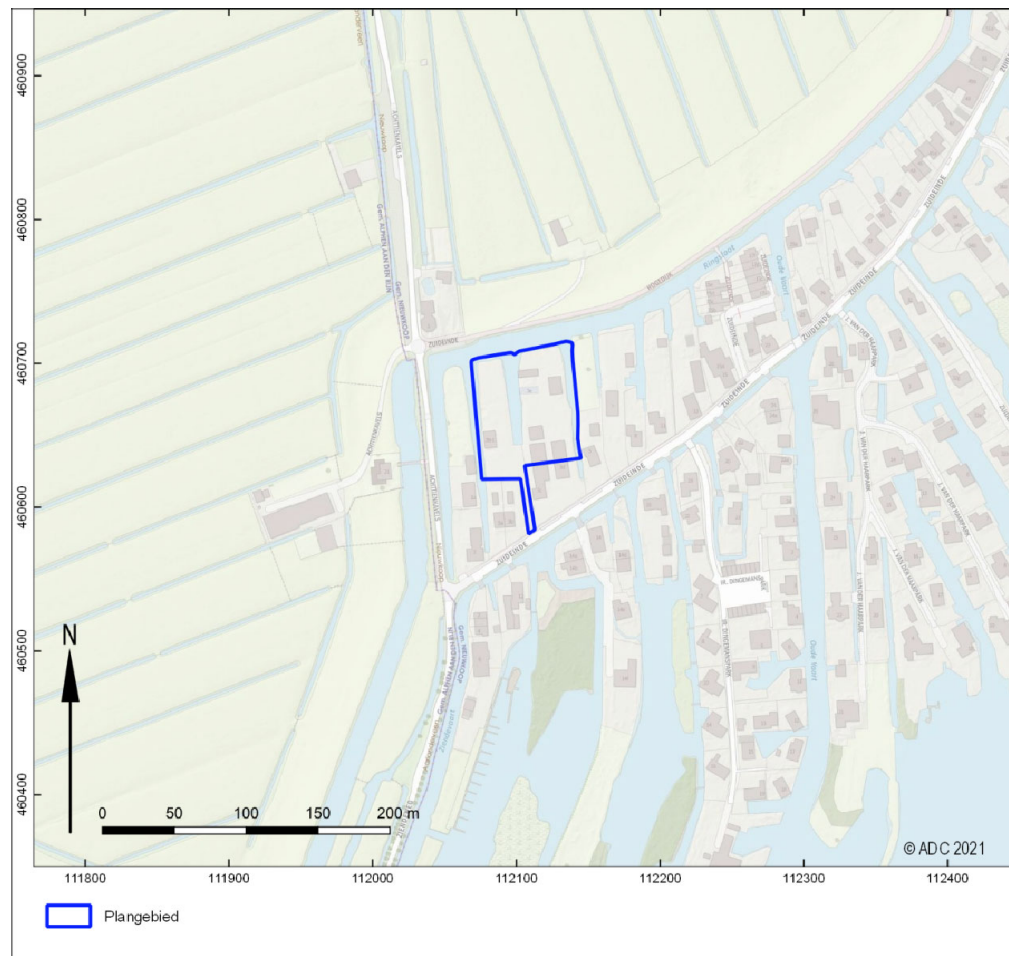
Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
- Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
- Afb. 3 Plangebied op een uitsnede van de beleidskaart van de provincie Zuid-Holland
- Afb. 4 Foto van het plangebied genomen in noordwestelijke richting
- Afb. 5 Voorlopig verkavelingsplan
- Afb. 6 Plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3)
- Afb. 7 Plangebied op een kaart met AMK-terreinen en Archis-meldingen
- Afb. 8 Globale ligging van het plangebied op een uitsnede van de Kaart van het Hoogheemraadschap van Rijnland, Floris Balthasar (1611)
- Afb. 9 Globale ligging van het plangebied op een uitsnede van de Nieuwe kaart van de gecombineerde Nieuwkoopse Plas, geleege onder Nieukoop, Zevenhoven, Nieuwe..., Jan Switser (1790). Het noorden is linksonder.
- Afb. 10 Begrenzing van het plangebied op het minuutplan van de gemeente Nieuwkoop (1813-1832)
- Afb. 11 Plangebied op uitsneden van Bonnekaarten en topografische kaarten uit de 19^e en 20^e eeuw
- Afb. 12 Boorpuntenkaart

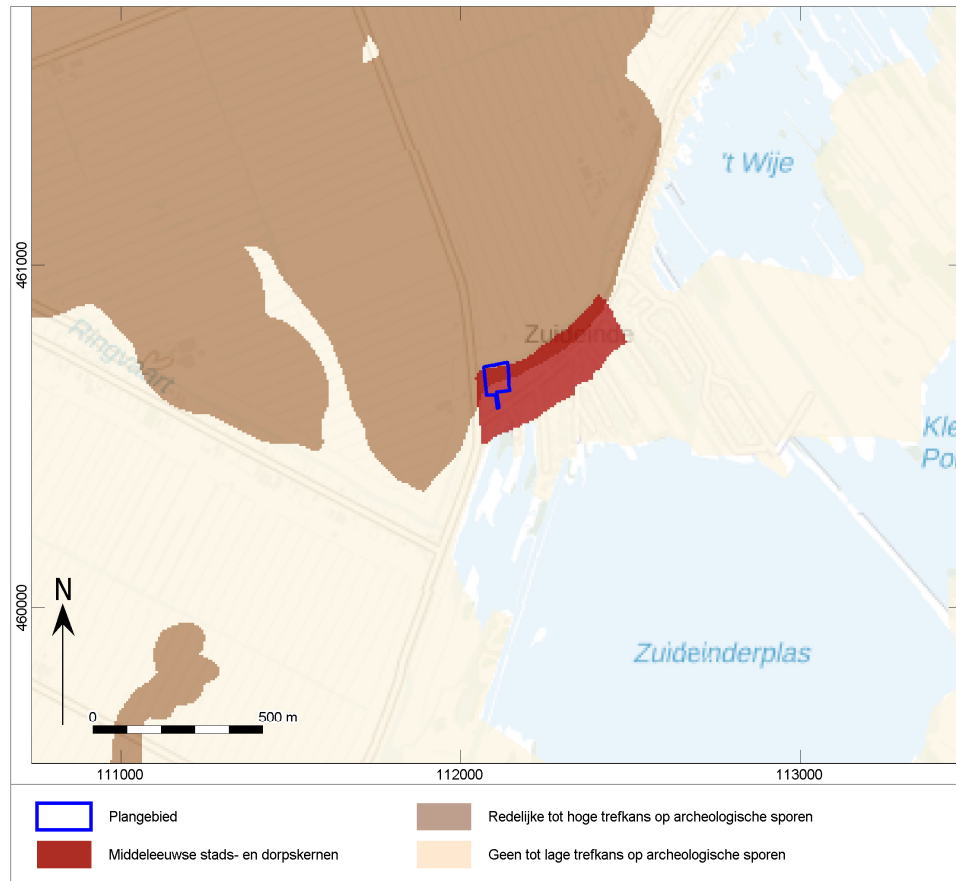
Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Afb. 1 Locatie van het plangebied

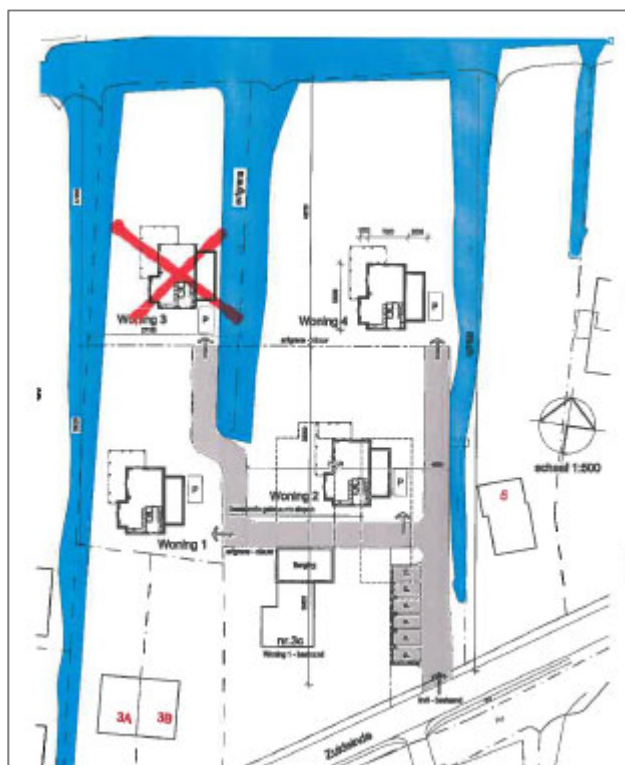
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

Afb. 3 Plangebied op een uitsnede van de beleidskaart van de provincie Zuid-Holland

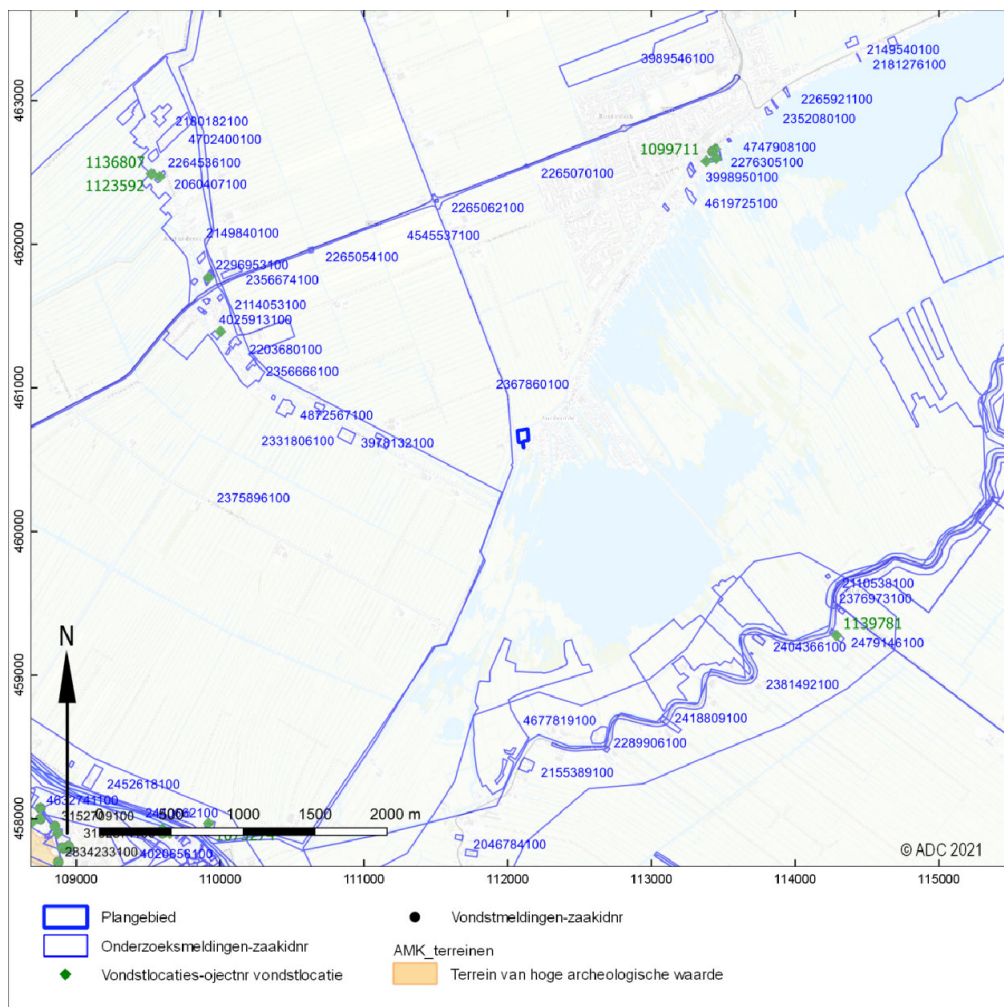
Afb. 4 Foto van het plangebied genomen in noordwestelijke richting

Afb. 5 Voorlopig verkavelingsplan

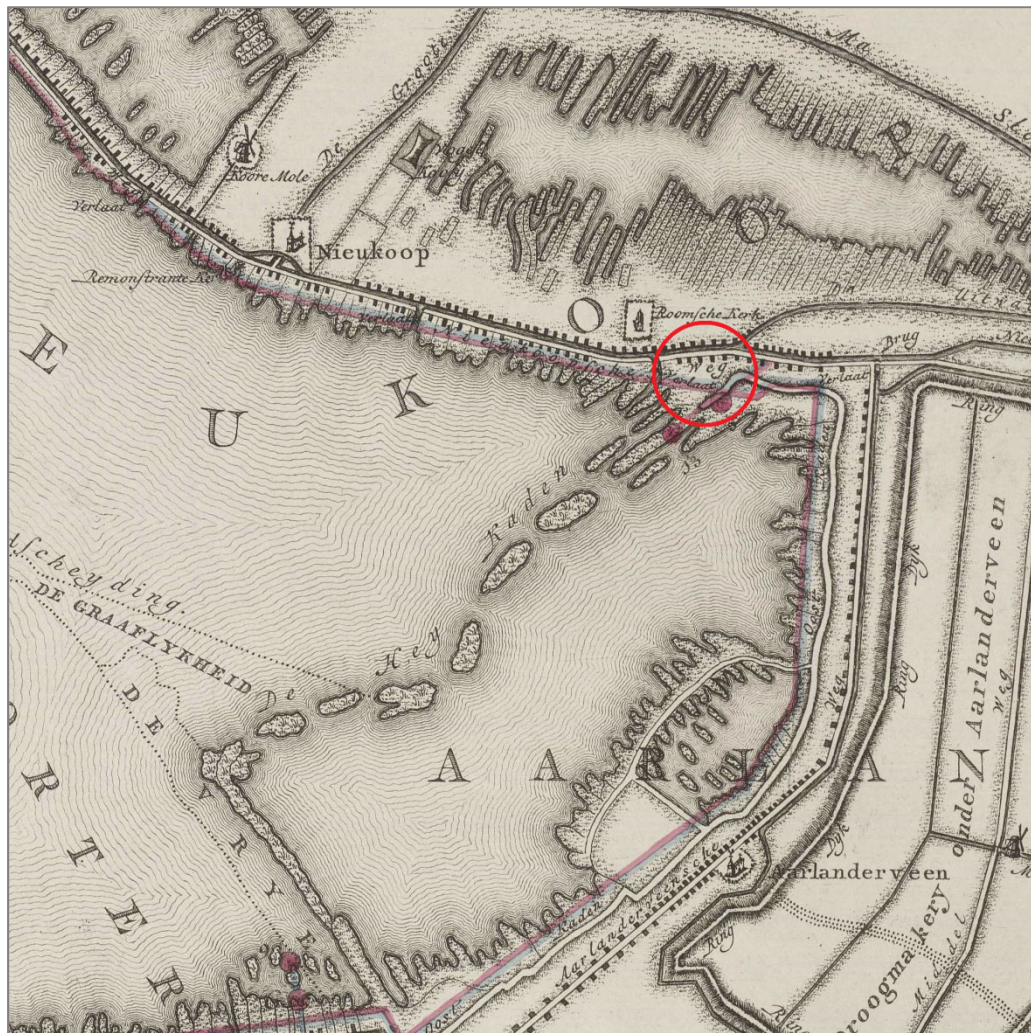
Afb. 6 Plangebied op een hoogtebeeld van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3)

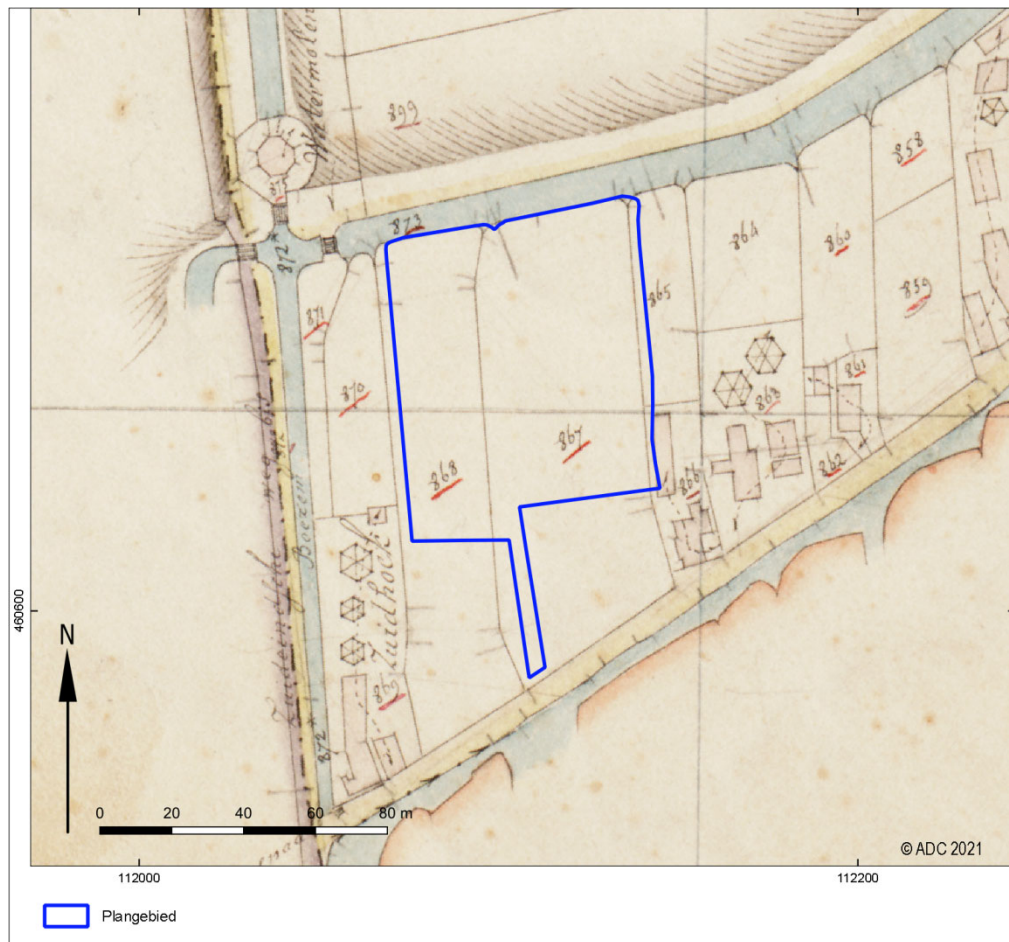
Afb. 7 Plangebied op een kaart met AMK-terreinen en Archis-meldingen

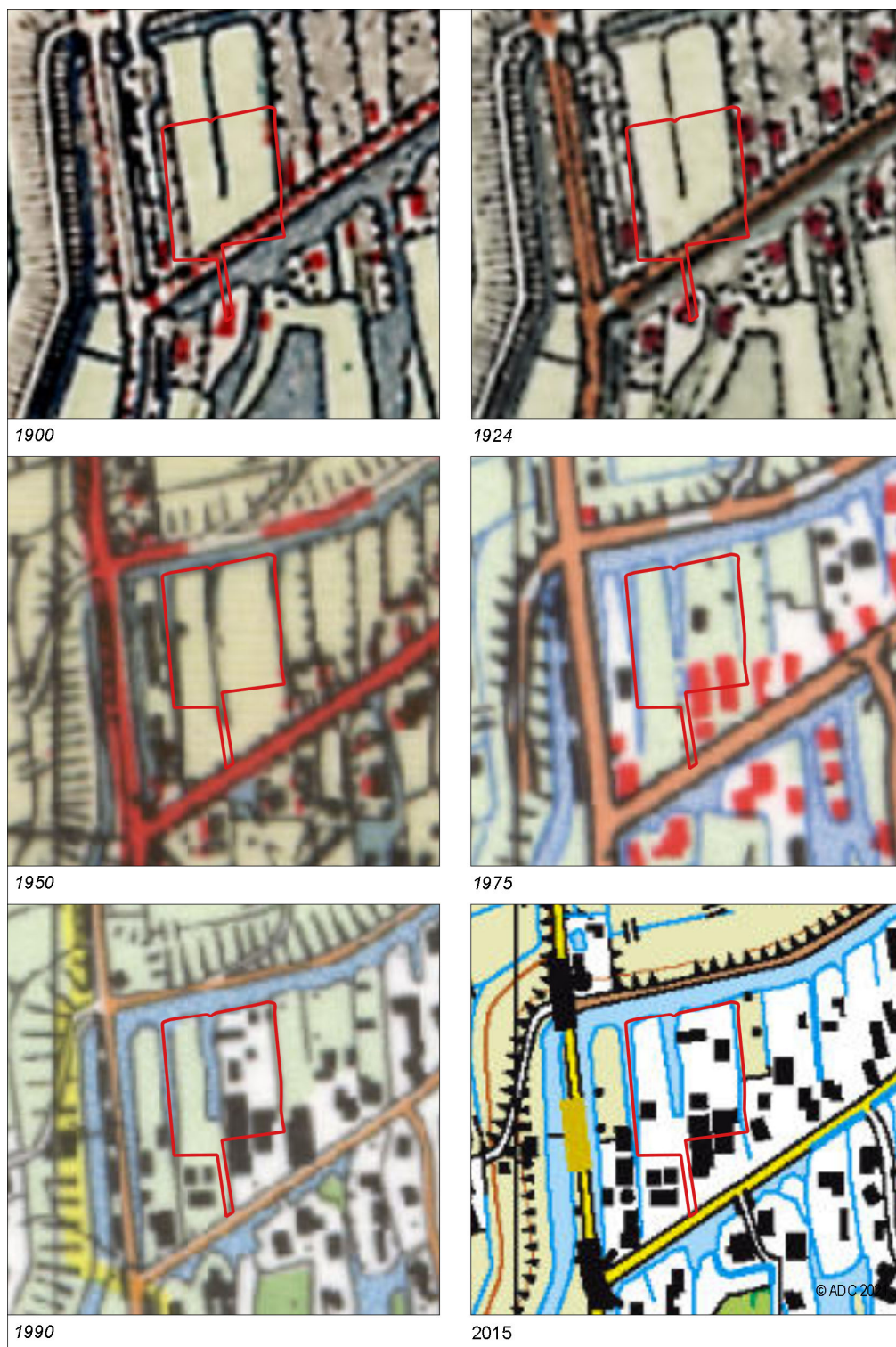
Afb. 8 Globale ligging van het plangebied op een uitsnede van de Kaart van het Hoogheemraadschap van Rijnland, Floris Balthasar (1611)

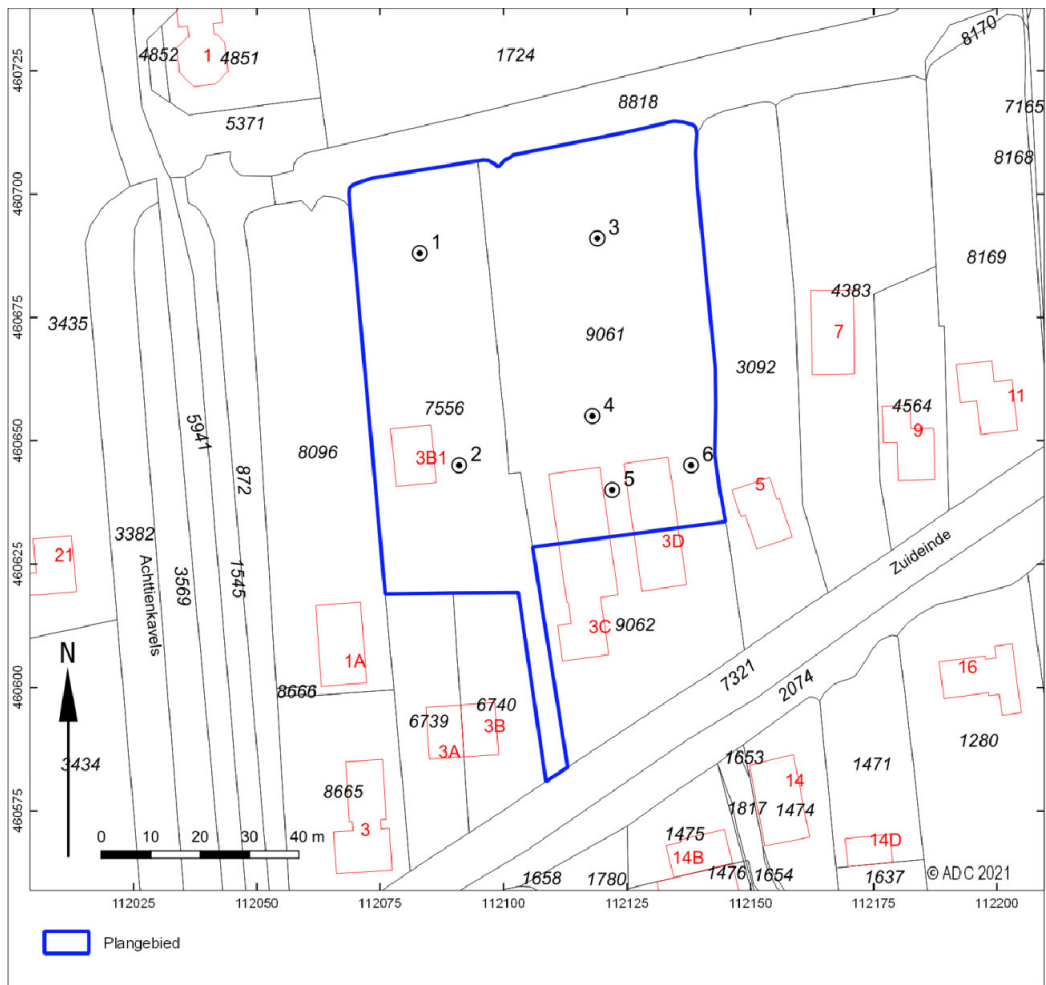
Afb. 9 Globale ligging van het plangebied op een uitsnede van de Nieuwe kaart van de gecombineerde Nieuwkoopse Plas, gelegen onder Nieukoop, Zevenhoven, Nieuwe..., Jan Switser (1790). Het noorden is linksonder.

Afb. 10 Begrenzing van het plangebied op het minuutplan van de gemeente Nieuwkoop (1813-1832)

Afb. 11 Plangebied op uitsneden van Bonnekaarten en topografische kaarten uit de 19^e en 20^e eeuw

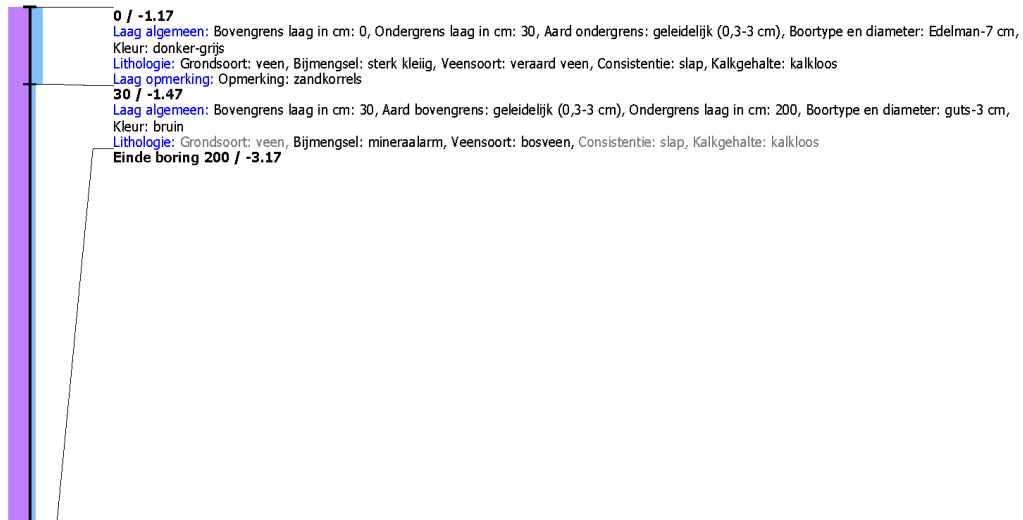
Afb. 12 Boorpuntenkaart

Bijlage 1 Boorgegevens

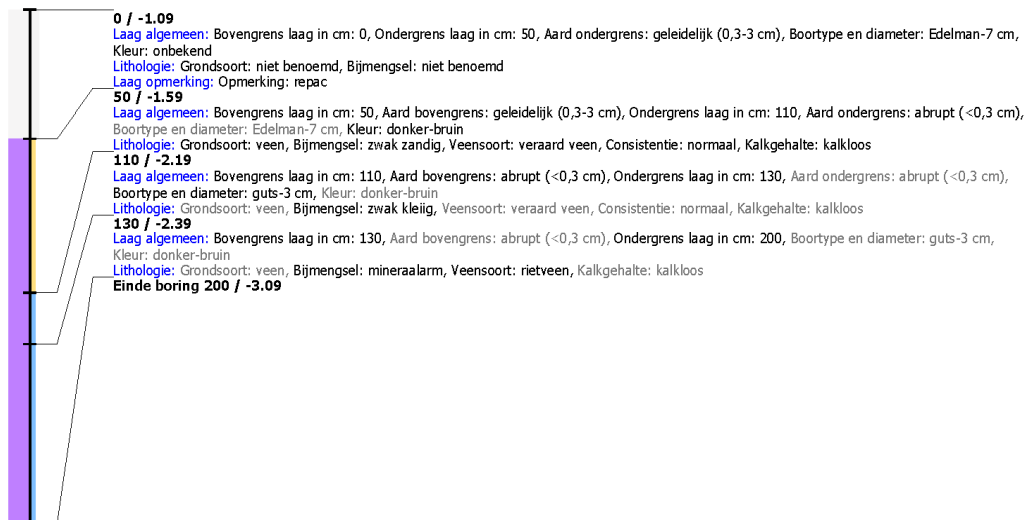
Boring: 4221016_1

Kop algemeen: Projectcode: 4221016, Boornummer: 1, Beschrijver(s): REINOUD, Datum: 19-01-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 200
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 112083, Y-coördinaat in meters: 460688, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: -1.17, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Zuid-Holland, Gemeente: Nieuwkoop, Opdrachtgever: De heer W.J. Beijeman, Uitvoerder: ADC ArcheoProjecten

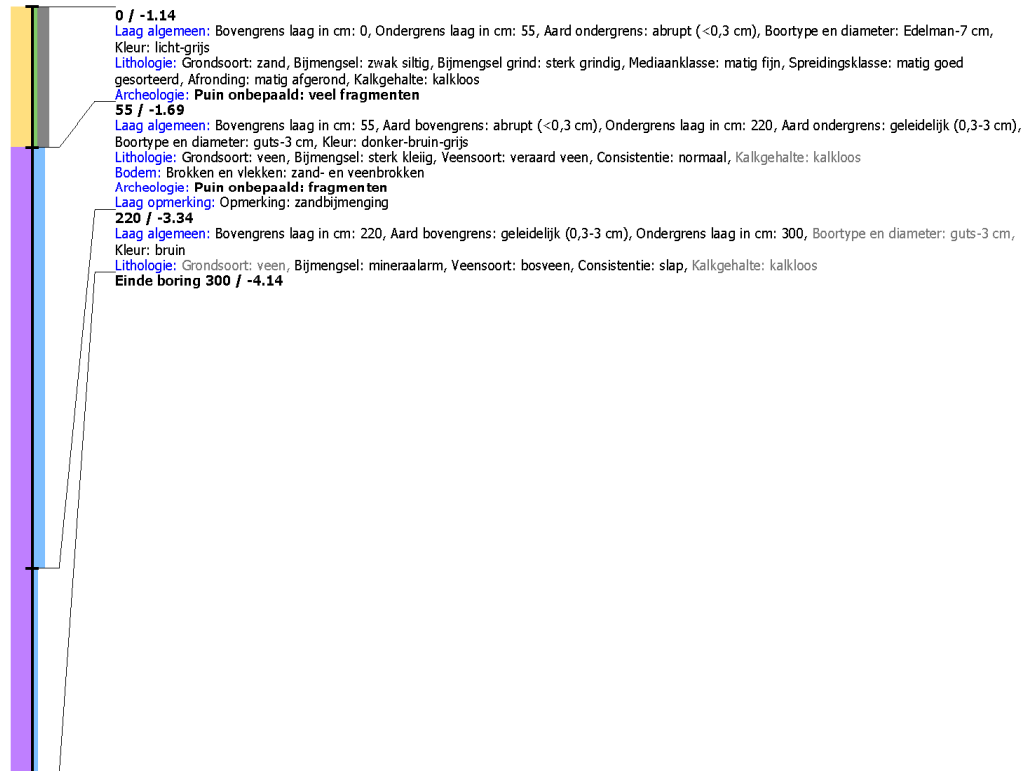
Boring: 4221016_2

Kop algemeen: Projectcode: 4221016, Boornummer: 2, Beschrijver(s): REINOUD, Datum: 19-01-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 200
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 112091, Y-coördinaat in meters: 460645, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: -1.09, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Zuid-Holland, Gemeente: Nieuwkoop, Opdrachtgever: De heer W.J. Beijeman, Uitvoerder: ADC ArcheoProjecten

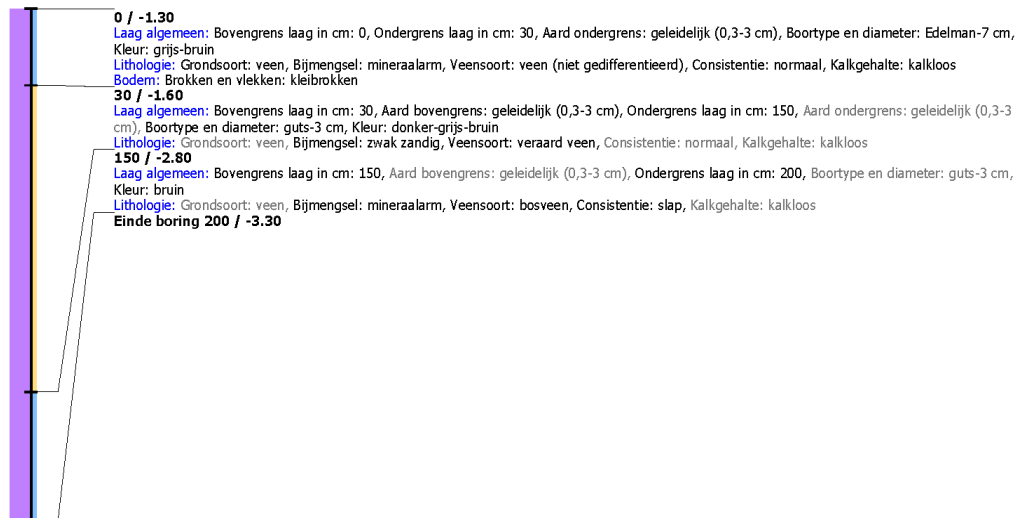
Boring: 4221016_3

Kop algemeen: Projectcode: 4221016, Boornummer: 3, Beschrijver(s): REINOUD, Datum: 19-01-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 300
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 112119, Y-coördinaat in meters: 460691, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: -1.14, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Zuid-Holland, Gemeente: Assen, Opdrachtgever: De heer W.J. Beijeman, Uitvoerder: ADC ArcheoProjecten

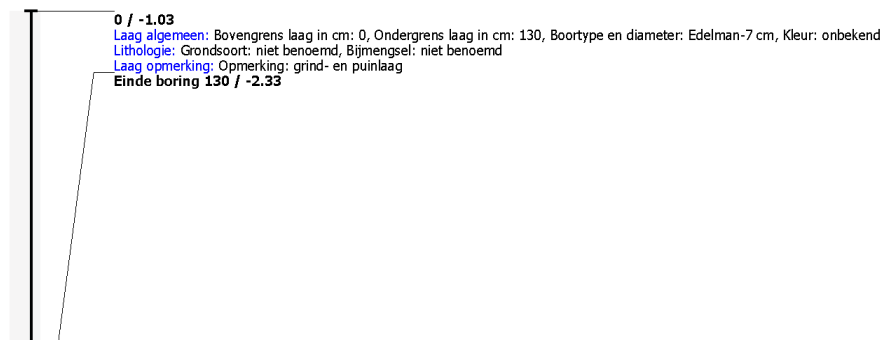

Boring: 4221016_4

Kop algemeen: Projectcode: 4221016, Boornummer: 4, Beschrijver(s): REINOUD, Datum: 19-01-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 200
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 112118, Y-coördinaat in meters: 460655, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: -1.3, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Zuid-Holland, Gemeente: Nieuwkoop, Opdrachtgever: De heer W.J. Beijeman, Uitvoerder: ADC ArcheoProjecten

Boring: 4221016_5

Kop algemeen: Projectcode: 4221016, Boornummer: 5, Beschrijver(s): REINOUD, Datum: 19-01-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 130
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 112122, Y-coördinaat in meters: 460640, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: -1.03, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Zuid-Holland, Gemeente: Nieuwkoop, Opdrachtgever: De heer W.J. Beijeman, Uitvoerder: ADC ArcheoProjecten

Boring: 4221016_6

Kop algemeen: Projectcode: 4221016, Boornummer: 6, Beschrijver(s): REINOUD, Datum: 19-01-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 500
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 112138, Y-coördinaat in meters: 460645, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: -0.85, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Zuid-Holland, Gemeente: Nieuwkoop, Opdrachtgever: De heer W.J. Beijerman, Uitvoerder: ADC ArcheoProjecten

